

ДОКЛАД

за резултатите от проверките на проводимостта на речните корита, състоянието на защитните диги и потенциално опасните язовири в област Ловеч (съгласно т.4 от Заповед Р-118/09.05.2012 г. на министър-председателя на Р. България)

В изпълнение на задълженията на областния управител, разпоредени в чл. 138а и чл. 140 от Закона за водите междуведомствена комисия, назначена със заповед № РД-07-167/03.10.2012 г., в периода 09.10. - 07.11.2012 г. извърши проверка на техническото и експлоатационно състояние на потенциално опасните язовири, защитните съоръжения, речните корита и отводящите дерета в област Ловеч. В състава на комисията бяха включени представители на Басейнова дирекция за управление на водите „Дунавски район“-Плевен, НЕК ЕАД “Язовири и каскади“ към МИЕТ, ОУПБЗН-Ловеч, РИОСВ-Плевен и Областна администрация. На определен етап от проверките бяха включени и представителите на общините и на „Напоителни системи“ ЕАД, клон „Среден Дунав“-Плевен.

Основните усилия на комисията бяха насочени към изясняване на техническото и експлоатационно състояние на потенциално опасните язовири, комплектуването им с необходимата техническа документация, извършването на постоянен мониторинг върху параметрите на язовирните стени и прилежащите съоръжения, както и събиране и обобщаване на информацията за тях като технически изградени обекти. Това е особено важна информация най-вече за малките (общинските) язовири, за които липсва документация, нямат изградена контролно-измервателна система (КИС) и на които не е осъществяван мониторинг през последните повече от 20 години. По тази причина и в предложените от НЕК ЕАД “Язовири и каскади“ образци на протоколи се изискваше събирането на такава информация. Това позволи да бъде създаден в Областна администрация своеобразен регистър на потенциално опасните язовири, в който да се съхраняват параметрите на тези обекти и да се проследи динамиката на измененията, настъпили в тях през годините.

Тъй като летният период бе предимно сух, липсваха екстремни ситуации, водещи до промяна на състоянието на речните корита и до наносни натрупвания, комисията насочи своето внимание главно към проверка на защитните диги и отводящите дерета на язовирите.

1. Техническо и експлоатационно състояние на водните обекти

Състоянието на тези обекти не се е подобрило след направените през пролетта предписания. Много от тях не са изпълнени, особено тези, направени за общинските язовири

Като потенциално опасни са определени 26 язовира в област Ловеч. Списъкът с тях е утвърден от областния управител, не е променен от юни 2012 г. и е предоставен в МВР заедно с доклада от предходната проверка. Списъкът е даден в приложение и към този доклад и в него са показани настъпилите изменения в тяхното състояние.

От тези язовири 12 са държавна собственост и се стопанисват, както следва:

- От „Напоителни системи“ ЕАД – 8;

- От Сдружение за напояване „Света“ - Угърчин – 1;
- От НЕК ЕАД “Язовири и каскади“ – 1;
- От Института по планинско земеделие и животновъдство-Троян (към МЗХ) – 2.

Останалите 13 язовира са собственост на общините:

- Ловеч – 3;
- Троян – 3;
- Летница – 1;
- Угърчин – 2;
- Тетевен – 1;
- Ябланица – 2;
- Луковит – 1.

Язовир „Черешов дол“, разположен в землището на гр. Априлци е с неустановена собственост. Със съдействието на областния управител, кметът на община Априлци е в процедура по актуването му като общинска собственост. За него е разработен аварийен план, който е предоставен за изпълнение от община Априлци.

Според оценките на комисията, дадени в констативните протоколи **в изправно състояние** са язовирните стени на 8 язовира, 7 стопанисвани от „Напоителни системи“ ЕАД и един на НЕК (Крапец, Пустия, Александрово, Мишковец, Пелик дере, Морун, Сопот и Синдикат).

В неизправно-частично работоспособно състояние са язовирните стени на 15 язовира, 11 от тях са общински и 4 - държавни (Витина лъка, Боаза, Тодоричене, Полето, Прелом, Селището, Добродан, Ледево, Шарковското, Каленик и Пазар дере, както и КОС-1, КОС-2, Каменец и Света). Съгласно изискванията на чл. 46 от Наредба № 13/29.01.2004 г. за условията и реда за осъществяване на техническа експлоатация на язовирните стени и съоръженията към тях, собствениците (ползвателите) на язовирни стени, определени като **неизправни-частично работоспособни** могат да експлоатират съоръженията, **но са длъжни да предприемат ремонт.**

В неизправно-неработоспособно състояние са 3 язовира - М. Желязна, Крушуна и Черешов дол. Отново съгласно по-горе цитираната наредба собствениците (ползвателите) на язовирни стени, определени като неизправни-неработоспособни са длъжни да **намалят натоварванията на съоръженията и да предприемат ремонт.**

Част от язовирите са без **контролно измервателна система (КИС)** или същата не се поддържа в изправно състояние. Без елементи на КИС са 15 язовира, основно общинските. Разрушена е съществуващата КИС на яз. Витина лъка (община Ябланица), в 5 от язовирите тя е неизправна (Каменец, Морун, Александрово, Мишковец и Пелик дере, всички стопанисвани от „Напоителни системи“ ЕАД-Плевен) и на 5 язовира тя е изправна (Синдикат, Крапец, Пустия, Морун и Сопот).

За някои от язовирите са направени предписания за **незабавно предприемане на мерки** за възстановяване на тяхната безопасна експлоатация. За тези язовири е предвидено да се осъществи контрол за незабавното изпълнение на предписанията. Такива мерки са предписани за:

- язовирите М. Желязна, Крушуна, Ледево, Черешов дол - предписанието е **да се отремонтира основният изпускател;**
- язовирите КОС-2 и Пазар дере - разпоредено е **да се провери състоянието на основния изпускател и да се осигури неговата изправност;**
- язовир Полето - наложително е да се предприемат мерки **за предотвратяване на по-нататъшната ерозия при петата на сухия откос;**
- язовир Селището - **да се премахне мрежата от входа на преливника.**

Към всички язовири са направени предписания за:

1. Изготвяне на техническа документация, съгласно изискванията на глава VIII от Наредба №13.

2. Извършване на технически мониторинг и съхраняване на резултатите от него, съгласно изискванията на глава II, III, V и VIII от Наредба №13.

3. Премахване на храстовидна и дървесна растителност по короната, сухия и мокър откос на язовирната стена (без язовир Синдиката).

4. Поддържане на определена кота на водно ниво (КВН) в съответствие със състоянието на язовирната стена и осигуряване на свободен (ретезионен) обем. Това предписание ще бъде контролирано периодично дали се спазва.

Други съществени пропуски при експлоатацията на язовирите са:

- Не се осъществява ремонт и техническа поддръжка на съоръженията, съобразно изискванията на Наредба 13;
- Липсва експлоатационен персонал и заповеди за назначаване на отговорници за съответната язовирната стена и съоръженията към нея;
- В договорите за даване под наем, аренда или на концесия не са конкретизирани задълженията на страните по осъществяване на техническата експлоатация, ремонт, реконструкции за осигуряване на дълготрайност и ефективност на язовирните стени.

Състояние на аварийното планиране – за всички язовири има разработени и съгласувани с ОУПБЗН-Ловеч аварийни планове, но не всички са актуализирани. Липсват аварийни складове. За част от язовирите са предоставени протоколи за проведени занятия за усвояване на аварийните планове, а за които няма е направено предписание те да се проведат. Системата за оповестяване при аварийни ситуации се нуждае от актуализация. Необходима е целогодишна поддръжка на обслужващите пътища от язовирната стена до републиканската и общинска пътна мрежа.

2. Проводимост на речните легла

а) извън границите на урбанизираните територии

Потвърдена е оценката, че проводимостта на речните легла и съществуващите мостови съоръжения над тях са добри, като това важи най-вече за основните реки в областта Осъм, Вит и Видима.

От основно почистване се нуждае р. Леснова (наричана някъде още Добревска) в участъка от отводящото дере на яз. Витина лъка до с. Златна Панега, Община Ябланица. В рамките на населеното място (с. Златна Панега) реката е почиствена по план на община Ябланица, но извън регулация е гъсто обрасла с върби и други дървета, с храстовидна растителност и наносни отлагания. Дължината на реката е около 5 км и се нуждае от планово почистване. Този обект е включен допълнително в програмата за планово почистване през 2013 г.. Необходимо е да бъде отпуснато съответното финансиране от републиканския бюджет за дейностите от Националната програма за защита при бедствия.

В един участък на р. Вит, в южния край на с. Торос, община Луковит, в коритото на реката е образуван наносен остров от динамични материали, който е изместил посоката на основното течение. Левият бряг е видимо разрушен и заплашва от ерозия намиращата се в непосредствена близост напречна дига, изградена като защитна преграда през 2006 г. след наводняването на с. Торос. Укрепването с габиони вече е разрушено и последните се намират в речното корито. Необходимо е да се извърши цялостна проектна корекция на р. Вит в този участък (с дължина около 500 м), да се отстранят значителните натрупвания и да се осъществят укрепителни защитни мероприятия по двата бряга на реката.

Като критично е определено и отводящото дере на яз. Малка Желязна, община Тетевен. То е с дължина около 1,5 км и отвежда водите от язовира в съседната река

Калник. Дерето пресича главен път София-Варна близо до с. Кирчево, община Угърчин и при по-високи води или авария в яз. Малка Желязна, този участък може да бъде наводнен и да създаде проблеми за движението по пътя. Дерето е обрасло с дървета и храстовидна растителност. В основата му има паднала и изгнила дървесна маса. Обектът е включен в програмата за планово почистване през 2013 г.

Непроменено е и състоянието на корекцията на р. Вит в района на с. Асен, община Тетевен. В периода 2010-2012 г. със средства, отпуснати от Междудуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет (МВКВП) в този участък са извършени хидротехнически дейности и е предотвратено по-нататъшното разрушаване на основите на пътя Боаза-Тетевен. Разработен е и проект за следващия етап „Изграждане на защитна стена с габиони“, за реализацията на който ще са необходими 163 150 лева. За осъществяване на проекта е изпратено Искане до МВКВП за отпускане на тези средства. Необходимо е той да бъде реализиран през следващия период (2013 г.), в противен случай временната корекцията на р. Вит ще бъде нарушена и няма да е възможно извършването на строителните дейности.

б) в границите на урбанизираните територии

Почистването на участъците от реките в населените места започна непосредствено след работата на назначените ведомствени комисии в общините. По доклади на кметовете на общини няма участъци по реките в населените места, които биха създали проблеми при повишаване на техните нива.

В община Тетевен са набелязани 22 участъка за почистване. За изпълнение на работите по възстановяване на проводимостта има сключен договор с външна фирма. Приоритетно са почистени участъците в централната част на града и в близост до мостовите съоръжения. Направен е изводът, че състоянието на р. Вит в рамките на града е задоволително.

В община Априлци значително е подобро състоянието на реките Видима и Острешка и е почистено от растителност пространството под мостовете. Общинските язовири са изпуснати до безопасни нива.

В община Летница също са почистени речните корита, а на язовирите е осигурен 25% свободен обем. Продължава почистването на канализационните шахти в населените места.

В община Ябланица е извършено почистване от дребни храсти на р. Златна Панега и е осигурена нормалната ѝ проводимост в границите на населеното място (с. Златна Панега). Продължава почистването на р. Ябланска. Със заповед на кмета на общината са назначени отговорници за наблюдението на реките Ябланска, Златна Панега и Добревска. Извършена е проверка на петте общински язовира. Същите са без техническа документация и на тях не са извършвани необходимите технически замервания. Общото им състояние е добро. Не представляват заплаха за населението и околната среда. Назначени са отговорници и е осигурено наблюдение.

Кметът на община Луковит със своя заповед е назначил длъжностни лица за наблюдение на състоянието на реките и язовирите при екстремни условия. Осигурена е проводимостта на мостовете и на основните реки Вит, Каменица, Златна Панега и Искър при преминаването им през населените места. Осигурен е 25% свободен обем за всеки от язовирите. Продължава почистването на отводящите дерета на язовирите от наемателите (концесионерите). Актуализиран е планът за защита при бедствия в частта ми за защита от наводнения. Продължава почистването на канализационните шахти в населените места.

Най-тежкият участък от р. Осъм, в границите на гр. Троян е почистен по проект на общината и проводимостта на реката е нормализирана. Проверени са всички

технически съоръжения на общинските язовири. Дадените предписания се изпълняват. Актуализирани са аварийните им планове и се поддържа в постоянна готовност системата за оповестяване на органите на ЕСС в община Троян.

Със заповед на кмета на община Ловеч е създадена междуведомствена комисия за проверка на състоянието на общинските язовири, която е направила предписания на ползвателите на водните обекти. Разпоредено е да се поддържа запас от свободен обем от 50% до края на м. март. На всички язовири е осигурено наблюдение.

По оперативна програма „Регионално развитие“ община Ловеч е в процес на реализация на проект „Предотвратяване на риска от наводнения и борба с ерозията, чрез реконструкция на коритото на р. Осъм в гр. Ловеч“. Проектът предвижда изграждане на подпорна стена с дължина повече от 300 м и изземване на повече от 11 000 м³ баластра. Целта на проекта е осигуряване на ефективна защита за АИР „Вароша“. За останалата част от коритото на реката, общината е предвидила средства в размер на 24 000 лв. и има разработен проект.

В община Угърчин е извършена актуализация на планове за защита при бедствия, в т.ч. и в частта им за защита от наводнения. Нивата на водата в язовирите са достатъчно ниски и няма да създадат проблеми при продължителни валежи.

Проводимостта на реките в рамките на населените места е подобрена, като те частично са почистени от нискостеблена растителност в най-невралгичните места. Планирано е допълнително механизирано почистване и извозване на наноси. Община Угърчин е подписала договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП „Регионално развитие“ за почистване и укрепване на коритото на р. Каменица. Планирано е почистване на 470 м от речното корито и изграждане на 72 м подпорни стени.

3. Състояние на защитни диги

Няма промяна в състоянието на дигите край с. Дерманци, община Луковит. Има цели участъци от по 50-80 м, които са разрушени, като основната причина е недоброто изпълнение на дигите. Заплахата от наводняване на стопански имоти в този участък е реална, но самото разположението на с. Дерманци не предполага непосредствена опасност за хората и жилищните сгради.

Напречната дига до с. Торос, която предпазва селото от наводнения, изградена през 2005 г. за да спре наводняването на жилищните домове е в добро състояние, но корекцията на река Вит в този участък е нарушена и е започнала сериозна ерозия на брега на реката, непосредствено до дигата. Защитните габиони, поставяне някога в този участък вече са в реката.

Не е променено и състоянието на двата отводнителни канала в община Летница, собственост на „Напоителни системи“ЕАД“-Плевен: **Отводнителен канал Летница и Крушунско дере**. Основното им предназначение е да отвеждат водите от водосборния район източно от Летница в коритото на р. Осъм. И двата обекта са затлачени, обрасли с храсти, силно е намалена проводимостта им. За състоянието им е уведомено ръководството на „Напоителни системи“ЕАД“-Плевен, като са дадени и задължителни предписания.

4. Предприети мерки за подобряване на защитата от наводнения

Предоставената от междуведомствената комисия информация дава основание да се направи извода, че състоянието на потенциално опасните язовири, речните корита и защитните съоръжения не представлява непосредствена опасност за наводняване на населени места, обекти от критичната инфраструктура и околната среда. При екстремални ситуации (обилни валежи) е възможно язовирите, определени като **неизправни-неработоспособни** да започнат да функционират при **аварийни условия**. За тях е

предвиден постоянен мониторинг за изпълнение на предписанията по подобряване на техническата изправност на облекчителните съоръжения, осигуряване на значителен свободен обем и поддържане на активна система за наблюдение и оповестяване.

Набелязаните мерки за подобряване на състоянието на защитата се свеждат до следното:

- **запознаване на кметовете и ръководствата на „Напоителни системи“ ЕАД-Плевен, БДР и РИОСВ с резултатите от проверката на обектите и състоянието на защитата при наводнения;**
- **изпълнение на направените предписания, особено за обектите, за които те са дадени за незабавно изпълнение, като за това се уведоми ОУПБЗН-Ловеч;**
- **извършване на проверка за изпълнение на предписанията;**
- **предоставяне на допълнителната Програма за планово почистване на реките в Министерството на вътрешните работи за включване на набелязаните в нея дейности в годишния план за 2013 г.**

5. Актуализиране на областния и общинските планове за защита при бедствия в част „Наводнение“

Областният план за защита при бедствия в т.ч. и частта му за защита от наводнения е съгласуван с министъра на вътрешните работи с писмо I-19731/24.07.2012 г. При разработването му са отчетени предоставените материали за предварителна оценка на риска от Басейнова дирекция за управление на водите „Дунавски район“. Същите са добавени като приложения към плана.

До общините е изпратена информация за необходимостта от коригиране на плановете за защита от наводнения и съобразяването им с предварителната оценка на риска. По информация от кметовете на общини към 15.11.2012 г. е извършена актуализация на тези планове.

6. Предложения за устойчиво функциониране на водните обекти, водостопанските системи и съоръжения

Резултатите от дейността на комисията и предоставените от нея оценки на водостопанските обекти, както и изводите за цялостното състояние на оперативната защита при наводнение налагат провеждането на непрекъснати мерки за подобряване на стопанисването и техническата поддръжка на язовирите и наблюдение за състоянието и поведението на реките и отточните дерета в и извън урбанизираните територии.

Видно е, че са необходими планови и поэтапни ремонти за възстановяване на първоначалните параметри на хидротехническите съоръжения. За целта, най-вече на общините им е необходима експертна техническа помощ за подготовката на проекти, за възстановяване на липсващата документация, както и финансовото обезпечаване на целия комплекс от дейности.

По време на работата на комисията са подготвени:

- 26 констативни протокола за състоянието на потенциално опасните язовири, със съответните задължителни предписания по тях;
- Подготвен е обобщен констативен протокол за цялостната дейност на комисията за обектите, извън списъка на язовирите;
- Подготвена е Програмата за планово почистване на речните корита.

ВАНЯ СЪБЧЕВА
Областен управител
на област Ловеч